

Вікторія Дяченко (м. Луцьк)

аспірантка Східноєвропейського національного

університету імені Лесі Українки

E-mail: dyachenko28011993@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2013-890X>

Епістолярна спадщина волинезнавця Олександра Цинкаловського

У розвідці аналізуються епістолярні джерела до життя та діяльності знаного українського археолога, історика, волинезнавця Олександра Миколайовича Цинкаловського (1898-1983). Показано, що епістолярій містить біографічні відомості про вченого, розкриває його внутрішній світ, ідейні та естетичні погляди, індивідуальні риси характеру. Детальний аналіз листування дозволяє пролити світло на зв'язки Олександра Цинкаловського з оточенням та точніше і адекватніше визначити його місце у тогочасному науково-історичному процесі. Перспективою дослідження вважаємо зібрання повного комплексу епістолярних джерел, які стосуються постаті Олександра Цинкаловського.

Ключові слова: Олександр Цинкаловський, Волинь, краєзнавство, епістолярні джерела.

Viktoria Dyachenko (Lutsk)

Postgraduate student,

Lesya Ukrainka Eastern European National University

E-mail: dyachenko28011993@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2013-890X>

Aleksander Tsinkalovsky an epistolary legacy for the study of scientific and social activities

This category refers to information on how the letter was originally sent and how it ultimately arrived. Regarding the former, there are references in all three corpora to letters being sent by an 'express'. This term had multiple meanings, referring not only to the fast delivery of a single letter, or the package in which various letters were contained, but to the person entrusted with quickly delivering the letter. The research topic is a study of the epistolary heritage, a little-studied and very important material. This category of sources more obviously reveals the political, social, economic and cultural condition of the epoch, than other type of historical material (sources with official narrative, court's chroniclers historical works); The facts and events of the private and public life are described in the official and informal letters. The exploration analyses the epistolary sources of life and work of the famous Ukrainian archaeologist, historian, volynologist Alexander Mykolayovych Tsinkalovsky (1898-1983). It is shown that the epistolary contains biographical information about the scientist, reveals his inner world, ideological and aesthetic views, individual character traits. A detailed analysis of the correspondence makes it possible to shed light on Alexander Tsinkalovsky's connections with the environment and to more accurately and more adequately determine his place in the current scientific and historical process. The prospect of the study is to consider the collection of a complete set of epistolary sources concerning the figure of Alexander Tsinkalovsky. The article is considered a collection of unread letters A .Tsinkalovsky. Is outlined history of epistolary returning home. Epistolary sources analysed in species characteristics, giving emphasis to their informative potential.

Key words: Alexander Tsinkalovski, Volhynia, lical history, epistolary sources.

Не секрет, що важливою частиною всієї спадщини науковця є його епістолярій, який дозволяє відтворити його внутрішній світ, зрозуміти процес його становлення як вченого, інтелектуала. Епістолярна література представляють інтерес не лишень як важливе джерело для біографістики, а й як оригінальний документ, у якому відображена уся багатогранність духовного життя та індивідуальні особливості мислення. Саме у приватному листуванні людина виявляє себе найповніше і усебічно, адже приватне листування є поліфункціональним джерелом, котре може поєднувати у собі декілька завдань, бути одночасно діловим і творчим, ліричним і прагматичним. Епістолярій значно розширює дослідницьке поле не лише історіографії та джерелознавства, а й цілого спектра гуманітарних наук, дозволяє детально реконструювати просопографічний портрет конкретної особистості, поглибити опис способу життя і знань певного середовища у певний історичний період. Тож не випадково, за останні десятиліття в історичних студіях все більше уваги приділяють джерела особового походження загалом і епістолярні – зокрема. Впродовж тривалого часу, аж до появи електронних засобів спілкування, листуванню належала основна роль у справі обміну думками та інформацією між людьми на відстані. Політичне, наукове, культурне життя в Україні важко вивчати без широкого і докладного залучення листів видатних діячів тієї епохи. Нині дослідниками зібрано, упорядковано і введено у науковий обіг епістолярна спадщина Володимира Антоновича, Миколи Аркаса, Дмитра Багалія, Михайла Грушевського, Дмитра Дорошенка, Агатангела Кримського, В'ячеслава Липинського, Івана Огієнка, Віктора Романовського, Євгена Чикаленка, Дмитра Яворницького та ін. Питання дослідження листування стає надактуальним у випадку, коли йдеться про персони, життя і діяльність яких недостатньо досліджені і потребують детальнішого висвітлення.

Епістолярна спадщина є важливим джерелом вивчення творчого і життєвого шляху Олександра Цинкаловського. Крізь призму листування

можна висвітлити окремі історичні факти та події з життя знаного волинезнавця. Активна наукова, громадська та просвітницька діяльність спонукала його до широкого листування. Особисті листи сприяють реконструкції світоглядних позицій вченого, виявленню творчих зв'язків та вивченню історії співпраці у науковій та культурно-освітній сферах. Варто відзначити, що нині у розпорядженні дослідників є листи різного часу та різного характеру – це і ділове, і особисте (родинне) листування. Епістолярні джерела дозволяють бодай частково реконструювати контакти дослідника.

Олександр Цинкаловський – в період студентства на православному богословському факультеті Варшавського університету

Епістолярій Олександра Цинкаловського – це комплекс листів службового, наукового, приятельського та особистого характеру. Як правило, ці листи залишаються не-систематизованими, ба більше – розпорошеними по різних архівохранищах та у приватних колекціях.

Однією з найцікавіших та найоб'ємніших у часовому вимірі слід вважати колекцію листів до сестри і її чоловіка, Назарія Васильовича Грабарчуків, яку складають 27 листів О. Цинкаловського з 1925 року до 1975 р. Головно, важливою тут є їх проблематика. Аналізуючи листи, можна з певністю сказати, що він був палким патріотом свого народу. У одному з листів від 23 серпня 1966 р. читаємо: «Ніхто тим не цікавиться, нікому серце не болить

яка доля все те спіткає, що з того залишить, а що навіки згине, як не одна пам'ятка наша загинула, а наші люди будть исти, пити, спати, мовчати». В Олександра Цинкаловського кожен лист – турбота про рідний край, його минуле. Так, у серпні 1966 р., відпочиваючи у санаторії над Сяном, подорожує і вивчає українську землю. Він захоплено пише: «Заховалися у цій затишші нашого краю прекрасні пам'ятки нашого будівництва і малярства: церкви, каплиці, різьби, ікони XVI ст. і типові для цього краю хати...». Людина глибоко порядна, Олександр залишався таким завжди у відношенні до своєї родини. Прикметним щодо цього є його лист від 22 листопада 1928 р., коли залишалося 5–6 місяців до отримання диплому, де він пише: «Якщо можна, то вишліть 40–50 злотих, жити потрібно. Дасть Бог, я зумію віддячити за добре до мене ставлення».

Величезний інтерес для науковців, істориків, журналістів становить епістолярій Олександра Цинкаловського міжвоєнної доби.

Листування з Іваном Шендриком (Центральний державний архів України у Львові, ф. 369 (Шендрик Іван Захарович (1879-? після 1941), громадський діяч, керівник видавничого відділу Генерального штабу УНР, гімназійний професор, архівар, заступник голови бібліологічної секції НТШ), оп. 1, спр. 34 (Листи Цинкаловської Раї та Цинкаловського Олександра) доволі повно відтворює участь Олександра Цинкаловського у формуванні Архіву історії унії (про що, зрештою уже писала Н. Шестакова¹). Епістолярій представляє пошук та придбання документів й пам'яток старовини, у якому приймали участь також магістр права Борис Ольхівський, магістри Андрій Дзедзик та Григорій Дворянин та ін. Тут слід наголосити з точки зору джерелознавчого аналізу на важливості та можливості верифікації епістолярних джерел. До прикладу, інформацію подану Олександром Цинкаловським у листах до Івана Шендрика підтверджують матеріали його особової справи у Варшавському університеті (Archiwum Uniwersytetu Warszawskiego, sygn. RP 21795), тогочасної періодици².

Цю ж сторінку життя і діяльності Олександра Цинкаловського розкривають і листи Олександра Цинкаловського до митрополита Андрея Шептицького (Центральний державний історичний архів у Львові, ф. 358 (Шептицький Андрей (Роман-Марія-Александр). Граф, митрополит Галицький греко-католицької церкви, архієпископ Львівський, єпископ Кам'янець-Подільський, культурний і церковний діяч, меценат, дійсний член НТШ), оп. 1, спр. 367 (Листи кореспондентів з прізвищами на літери «Це-Цьо» до Шептицького А.).

Співпрацю Олександра Цинкаловського з Товариством «Просвіта», його діяльність як

члена ліквідаційної комісії осередку Товариства у Володимирі також відображає відповідний епістолярій (Центральний державний історичний архів України у Львові, ф. 348 (Товариство «Просвіта», м. Львів), оп. 1, спр. 3492 (Матеріали про організаційно-пропагандистську діяльність Луцької повітової Просвіти, а також її ліквідацію в умовах білопольської окупації); спр. 1637 (Протокол, квитанції, звіт та інші матеріали про ліквідацію повітового товариства Просвіта у місті Володимир-Волинському, а також підпорядкованих йому читалень).

У своїй науковій діяльності Олександр Цинкаловський, як тереновий делегат у 1933–1939 рр. був тісно пов'язаний з Державним археологічним музеєм (Państwowy Muzeum Archeologiczny). Тому не випадково у відділі наукової документації цієї наукової інституції збереглися джерела, пов'язані з діяльністю дослідника. Це його кореспонденція з директором музею др. Романом Якимовичем (Roman Jakimowicz), копії службових документів щодо виїздів на Волинь, службова переписка, що стосується його особи між директором др. Р. Якимовичем та старостою володимирського повіту, консерватором воєводської адміністрації у Луцьку чи генеральним консерватором при Міністерстві вишньої та народної освіти у Варшаві. Перелік документів, запропонований Єжи Кусьнежем та Анджеєм Урбаньським³, дозволяє скласти доволі повне уявлення про характер джерел щодо діяльності Олександра Цинкаловського, які зберігає музей у Варшаві. Виокремимі лист володимирського повітового старости від 2 червня 1933 р. з інформацією, що Олександр Цинкаловський підтримує контакти з українськими націоналістами і висновком про недоцільність йому надання функцій громадження археологічних пам'яток.

Серед інших респондентів Олександра Цинкаловського того часу варто вказати також імена

¹ Шестакова Н. Олександр Цинкаловський та Архів історії унії (за матеріалами Центрального державного історичного архіву у Львові). *Волинська ікона: питання історії, дослідження та реставрації*: матеріали. Луцьк, 1998. С. 32-35.

² Світ у камері. VII–а вистава української мистецької фотографії. Діло. Львів, 1937. 20 квітня (ч. 86). С. 5.

³ Kuśnierz J., Urbański A. Wybrane zagadnienia w zakresie współpracy Aleksandra Cynkałowskiego z Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie w świetle polskich publikacji oraz dokumentów archiwalnych. *Минуле і сучасне Волині та Полісся: Олександр Цинкаловський і край*: матеріали XXVII Міжнародної наукової історико-краєзнавчої конференції, присвяченої 1020-ій річниці від першої писемної згадки про Володимир та 110-річчю від дня народження О.Цинкаловського(м. Володимир-Волинський, 22 лютого 2008 р.) Луцьк, 2008. С. 54-57.

Яна Коровицького⁴ (Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 9. Колекція окремих надходжень. О/н – 3539. Цинкаловський О. (археолог). Листи до Яна Коровицького. 1938. Вишневець), Здіслава Буковського (Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, ф. 237, спр. 212, 225)

Мешкаючи після Другої світової війни за межами України у Кракові волинезнавець не втрачав контактів із предметом своїх зацікавлень – Волиню. Це засвідчує листування і з офіційними інституціями краю, і з краєзнавцями. Так, донині дійшли до нас листи Олександра Цинкаловського, адресовані Волинському товариству охорони пам'ятників історії та культури (Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, ф. 237, спр. 217). Однією із тем переписки став розгляд у Товаристві опрацьованого волинезнавцем археологічного атласу Волині і Полісся, який, як засвідчують аналізовані епістолярні джерела, містив чотирнадцять твердив таблиць-карт. З огляду на малознаність цієї частини спадщини, дозволимо собі тут навести перелік, складених мап: Волинь на протязі делювію; Палеонтологічна карта Волині; Карта знахідок молодшого палеоліту; Карта мезолітичних культур; карта неолітичних культур; Окремі знахідки і скарби кремінних ядрищ і скалок; Період бронзових культур; Початки залізних культур; Римська доба – оселі, кераміка; Римська доба – імпорти, зброя; Римська доба – монети, клади; Ранньосередньовічний період – слов'янський V–IX ст.; Ранньосередньовічний період – зброя X–XIII ст.; Торговельні шляхи. Річками Волині.

Епістолярні джерела дозволяють виявити коло зацікавлень та наукових контактів волинезнавця. Так, серед них віднаходимо імена знаного українського вченого, академіка Ярос-

лава Ісаєвича (Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, ф. 237, спр. 231) та Петра Толочка (Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, ф. 237, спр. 238). 8 жовтня 1965 р. у листі до сестри волинезнавець писав: «В Варшаві я говорив про охорону пам'яток міста Володимира з Каргером і Рибаківим, котрі обіцяли мені цю справу підняти поза вищими чинниками»⁵. Внаслідок особистого спілкування Богдана Колоска з Олександром Цинкаловський відклався пласт листування між вченими за вересень 1971 – січень 1972 р., який був введений до наукового обігу. Цей епістолярій дозволяє скласти уявлення про погляди дослідників на цілу низку проблем волинезнавства, фіксує обмін науковими доробками вчених обох країн та оціку внеску, зокрема Олександра Цинкаловського, його колегами. У листі, датованому 21 жовтня 1971 р., повідомляючи надсилання екземпляру «Актив села Одрехова»⁶, київський вчений вказував, що співробітники інституту, дізнавшись, що цей примірник для самого Цинкаловського, в один голос, заявили, що для нього можна і останній примірник віддати і наголошував, що, між іншим, всі завше відмічали надзвичайно корисну роботу археолога.

Наприкінці 60-х років ХХ ст. зав'язалася творча співпраця професора Олександра Цинкаловського з місцевим краєзнавцем Миколою Корзонюком (1920–1994), директором сільської школи, який разом із своїми учнями досліджував минуле Волині. Їх листування тривало майже п'ятнадцять років – аж до смерті вченого. Листи О. Цинкаловського зберігаються у сімейному архіві Корзонюків (с. Бужанка Іваничівського району) і є свідченням активного спілкування двох талановитих людей, їх спільного вболівання а збереження пам'яток минулого. Микола Корзонюк отримував від Миколи

⁴ Іван Коровицький (1904–1991) – письменник, викладач, бібліограф, церковний діяч. Вивчав теологію у Варшавському університеті, де після одержання ступеня магістра філософії читав лекції з церковно-слов'янської мови й літератури та історії православної церкви. Займався викладацькою роботою і в Теологічній академії української автокефальної православної церкви у Мюнхені, у Семінарії святої Софії в Бавнд-Бруку в Америці. Працював бібліографом у університеті Темпел у Філадельфії, потім завідував бібліотекою Української православної церкви в Бавнд-Бруку.

⁵ Анатолій Пісоцький. Епістолярна спадщина О. Цинкаловського. Минуле і сучасне Волині: Олександр Цинкаловський і Волинь. Матеріали ІХ наукової історико-краєзнавчої міжнародної конференції, 20–23 січня 1998 року, Луцьк: «Надстир'я», 1998. С. 55

⁶ Ходить про видання: Акти села Одрехова / упоряд. І. М. Керницький, О. А. Купчинський. Київ: Наукова думка, 1970. 260 с.

Цинкаловського не лише поради та моральну підтримку, а й потрібну наукову літературу, інформацію про найновіші наукові відкриття та ін. Як приклад можна назвати пересилку у одному з листів портрету Каатена Відорта – співака-торбаніста 19 ст., про що О. Цинкаловський писав: «Посилаю Вам нашого волинського соловію, співця і музиканта, про якого волиняни не дуже багато знають».

Цікавим є лист, оприлюднений Григорієм Гуртовим, від 12 вересня 1973 р. Видається, що він містить підсумки діяльності самого Олександра Цинкаловського. Серед інших наукових питань, які піднімав учений у листі, між іншим, він зауважив: «Віддався я ще від 1920 року досліддам Волині, пізніш Волинського Полісся, Підляшшя, частині північної границі з Волинню. *І так пройшло моє ціле життя...* Радію, однак, що можливо, моя праця і мій досвід не загине дарма, що залишаться люди, котрих любов до свого краю попровадить шляхетними дорогами і стежками на користь культури нашого народу».

Величезна частина епістолярних джерел, пов'язана із довголітніми спробами дослідника видати фундаментальну працю «Стара Волинь і Волинське Полісся». Слід нагадати, що вчений понад сорок років збирав матеріал, обійшов і дослідив майже півтори тисячі населених пунктів, збирав стародруки, робив світлини і т. д. Коли ж майже усі напрацювання разом з бібліотекою і архівом згоріли під час пожежі у помешканні Олександр Цинкаловського, він спромігся його

відновити. Листування засвідчує активні спроби волинезнавця видати її у Радянській Україні. Як зазначав М. Корзонюк праця 1969 р. була доставлена до Києва в Академію Наук, де порекомендували передати її в Інститут мовознавства. Донині збережена переписка із адміністрацією Інституту археології АН УРСР у цій справі (Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України, ф. 237, спр. 216, 249). Після шестирічного бюрократичного зволікання («...Мабуть, чекають, поки помру», – писав Олександр Цинкаловський) волинезнавець забрав свою працю назад до Польщі. Франк Сисин, який саме перебував у той час в Польщі, забрав працю до Канади, що засвідчено й у епістолярних джерелах, і так дослідження потрапило за океан. Нині у розпорядженні дослідників листування Олександра Цинкаловського у цій справі з Товариством «Волинь» й Інститутом дослідів Волині (Вінніпег) (Державний архів Волинської області, ф. 3618).

Реконструюючи факти і події, на основі епістолярної спадщини, можна зробити висновок про Олександра Цинкаловського як про людину активної життєвої позиції, інтелектуала, інтелігента. Епістолярні джерела відомого волинезнавця Олександра Цинкаловського мають важливе значення для вивчення наукового середовища та суспільства Західної України міжвоєнної та радянської доби. Однак, наукове вивчення епістолярної спадщини вченого лише постає на порядку денному.

References

- Shestakova, N. (1998) Oleksandr Tsynkalovskyi ta Arkhiv istorii unii (za materialamy Tsentralnoho derzhavnoho istorichnoho arkhivu u Lvovi)[Alexander Tsinkalovsky and the Union History Archive (based on the materials of the Central State Historical Archive in Lviv).] *Volynska ikona: pytannia istorii, doslidzhennia ta restavratsii: materialy*. Lutsk, 32-35. [in Ukrainian]
- (1937) Svit u kameri. VII–a vystava ukrainskoi mystetskoï fotografii [The world is in the camera. VII–a performance of Ukrainian art photography] Dilo. Lviv, 20 kvitnia (Nr 86), [in Ukrainian]
- Kuśnierz, J., Urbański, A. (2008). Wybrane za gadnienia w zakresie współpracy Aleksandra Cynkałowskiego z Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawiew świetle polskich publikacji oraz dokumentów archiwalnych [] . *Mynule i suchasne Volyni ta Polissia: Oleksandr Tsynkalovskyi i kraj: materialy XXVII Mizhnarodnoi naukovoï istoriko-kraieznavchoï konferentsii, prysviachenoï 1020-ii richnytsi vid pershoï pysemnoi zghadky pro Volodymyr ta 110-richchiu vid dnia narodzhennia O. Tsynkalovskoho* (m. Volodymyr-Volynskiy, 22 liutoho 2008 r.) Lutsk, 54-57. [in Polish]
- Pisotskyi, A. (1998). Epistoliarna spadshchyna O. Tsynkalovskoho [The epistolary heritage of O. Tsinkalovsky] *Mynule i suchasne Volyni: Oleksandr Tsynkalovskyi i Volyn*. Materialy IX naukovoï istoriko-kraieznavchoï mizhnarodnoi konferentsii, 20-23 sichnia 1998 roku, Lutsk: “Nadstyria”, 55. [in Ukrainian]
- Kernytskyi, I. M., Kupchynskiy, O. A., uporiad. (1970) Akty sela Odrekhova [Acts of the village of Odrehova] Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian]

Додаток

Епістолярні джерела у фондах Львівської наукової бібліотеки імені Василя Стефаника

1. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-212. Цинкаловський О. Лист до Буковського Здіслава стосовно археологічних розкопок на Волині. Без дати. [Краків]. Чорнові варіанти. Мова польська. 2 л., 2 арк.
2. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-213. Цинкаловський О. Лист до Гайдука М. стосовно фотографій, потрібних для видання наукової праці адресата. 1977, лютого, 18. Без місця. 1 л., 1 арк.
3. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-214. Цинкаловський О. Листи до професора... на теми археології. 1973, квітня, 30; без дати. Краків, без місця. Мова польська. Чорнові варіанти. 3 л., 17 арк.
4. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-215. Цинкаловський О.М. Листи до невстановлених осіб. Без дати. Без місця. Мова польська. Чорновики. 3 л., 4 арк.
5. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-216. Цинкаловський Олександр. Листи до адміністрації Інституту археології АН УРСР щодо видання праці фондоутворювача «Стара Волинь і Волинське Полісся». 1970-1973. Краків. Чорнові та чистові варіанти. Автограф. Маш. 3 л., 9 арк.
6. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-217. Цинкаловський О. Лист до Волинського товариства охорони пам'яток історії та культури стосовно розгляду Археологічного атласа Волині і Волинського Полісся, укладеного фондоутворювачем. 1972, серпня, 5. [Краків]. Два чорнові варіанти. Автограф. 2 арк.
7. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-218. Цинкаловський Олександр. Лист до Публічної бібліотеки у Ленінграді з проханням повідомити про наявність книги: „Jan Orłowski. Muzaroksolnańska. Otriumfalnejstwa Jana Mazery”. 1969, січень. Краків. Мова російська, польська. Чорновий та чистовий варіанти. 1 л., 2 арк.
8. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-219. Цинкаловський О. (підпис – Волинець О.). Лист до редакції журналу «Наша культура» стосовно публікації статті «Прислів'я – народна мудрість українського народу». 1972, січня, 21. Без місця. 1 арк.
9. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-220. А.К. [Анатолій Михайлович] Лист до Цинкаловського О. щодо видання історично-географічного і економічного словника «Стара Волинь і Волинське Полісся» і з проханням посприяти у придбанні книг. 1972, серпня, 20. Без місця. 1 л., 2 арк.
10. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-221. Амановіч... Листи до Цинкаловського О.М. 1973, 1980. Краків, без місця. 2 л., 2 арк.
11. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-222. Багрова, завідувач відділу довідково-бібліографічної роботи і науково-інформаційної бібліографії державної бібліотеки. Лист до О.Цинкаловського з повідомленням про бібліографію М.Теодоровича – історика Волині. 1966, серпня, 27. Москва. Друк. Мова російська, польська. 1 арк.
12. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-223. Балик І., священник. Лист до Цинкаловського О. стосовно розкопок фундаментів церкви біля р. Сян у 1920 р. 1974, грудня, 16. Перемишль. 1 л., 1 арк.
13. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-224. Бойко М.Б. Листи до Цинкаловського О. 191, 1978. США. Мова українська, польська. 2 л., 2 арк.
14. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-225. Буковський З. Лист до Цинкаловського О.М. стосовно матеріалів про скіфські списи, знайдені біля р.Буг і на околицях Володимира-Волинського. 1972, січня, 22. Варшава. Мова польська. Маш. 1 арк.
15. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-226. Бухало Гурій. Листи до Цинкаловського О. 1971, 1972. м. Рівне. Автограф. Машинопис. 2 л., 2 арк.

16. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-227. Гайдук Михайло. Лист до Цинкаловського Олександра стосовно збирання колекції фотографій українських церков у Польщі. 1976, грудня, 23. Марльтон, США. Друк., маш. 1., 1 арк.

17. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-228. Генрик Д., Пенсільванський університет. Лист до Цинкаловського О. щодо наукового видання з колекції фотографій фондоутворювача архітектурних пам'яток Волині та Лемківщини. 1974. Філадельфія. Мова польська. 1 л., 2 арк.

18. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-229. Грабарчук М. Лист до Цинкаловського О. побутового змісту. 1958, травня, 10. Володимир-Волинський. Мова російська, польська. 1 л., 1 арк.

19. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-230. Довгаль І. Лист до Цинкаловського О.М. з повідомленням про пересилку грошей на видання праці «Стара Волинь і Волинське Полісся». 1970, листопада, 6. Торонто. Мова польська, українська, англійська. Маш. Автограф. 1 арк.

20. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-231. Ісаєвич Я. Д. Лист до Цинкаловського Олександра стосовно археологічних даних про Перемишль і Дорогичин. 1962, жовтня, 14. Львів. Автограф. 2 арк.

21. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-232. Маєвський К. (Majewski K.). Листи до Цинкаловського О. 1948. Вроцлав. Мова польська. 3 лл., 3 арк.

22. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-233. Маркевич О. Лист до Цинкаловського О. з повідомленням про стан видання книги О.Цинкаловського. 1971, березня, 3. Київ. Автограф. 1 арк.

23. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-234. Маслінська-Новакова Софія (Zofia Maslińska-Nowakowa), asystentaprof. Molego. Лист до О. Цинкаловського щодо з'їзду істориків мистецтва у Кракові. 1956, вересня, 24. Без місця. Мова польська. 1 л., 1 арк.

24. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-235. Тилишенко Василь. Лист до Цинкаловського О. стосовно візиту до Кракова сина адресанта. [1968]. Без місця. 1 арк.

25. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-236. Тилишенко Володимир. Лист до Цинкаловського О. щодо придбання медальйонів та хрестів — археологічних знахідок та про видання про них наукових праць адресата. 1975, квітня, 28. Нью-Йорк. Мова українська, англійська. 1 л., 1 арк.

26. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-237. Раєвський Здіслав (Dr. Zdzisław Rajewski). Лист до Цинкаловського Олександра стосовно археологічних матеріалів про поселення у м. Городку над Бугом і Червно. 1953, березня, 6. Варшава. Мова польська. Маш. 1 арк.

27. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-238. Толочко П. Лист до Цинкаловського О.М. стосовно розкопок на Червоній площі. 1972, серпня, 15. Без місця. Автограф. 1 арк.

28. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-239. Шумовський Ю.Ф. Лист до Цинкаловського О. з описом свого проживання і праці в Африці. Примітка: додано фото зуба пале мастодонта, знайдено у с. Вільгір Рівенської обл.. у 1943 р. 1962, червня, 12. Нью-Йорк. Мова російська. Машинопис. 2 арк. + фото.

29. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-240. Яків, священник. Лист до Цинкаловського О. щодо мистецької цінності ікон собору м. Чернігова. 1972, квітня, 23. Без місця. Маш. 1 л., 1 арк.

30. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-241. Невстановлена особа. Листи до Цинкаловського О. на теми археології. 1962-1963. Без місця. Мова польська. 2 лл., 2 арк.

31. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-242. [Редакція Волинської обласної газети у Луцьку]. Лист до О. Цинкаловського з пропозицією продовжити публікувати спогади про свої археологічні дослідження на Волині у Волинській обласній газеті. 1972, грудня, 23. Луцьк. 1 л., 1 арк.

32. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-243. Невстановлена особа. Лист до Цинкаловського Олександра з проханням написати замітку до газети про М.Зиблікевича – президента Кракова. 1965, березня, 2. Без місця. 1 л., 1 арк.

33. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-244. Листи до Цинкаловського О. побутового змісту від невідомих осіб. 1956, 1958. Новий Торг, без місця. 3 лл., 4 арк.

34. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-245. [Лена] і Евелін. Лист до Цинкаловських Олександра і Регіни побутового змісту. 1973, квітня, 1. Люблін. 1 л., 1 арк.

35. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-246. Acta Archeologica Carpathica, редакція. Лист до Цинкаловського Олександра щодо видання праць фондоутворювача. 1963, липня, 15. Краків. Мова польська. 1 арк.

36. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-247. Державний археологічний музей у Польщі. Лист до О. Цинкаловського з повідомленням про пересилку XI тому „Matériałw-

Starożytnych” (1968) і про друкування праці фондоутворювача. 1969, березня, 7. Варшава. Мова польська. Маш. 1 л., 1 арк.

37. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-248. Інститут археології АН УРСР, Баран В.Д. Листи до О.Цинкаловського щодо видання часопису «Археологія» та рецензування праці фондоутворювача «Стара Волинь і Волинське Полісся». 1971, 1973. Київ, без місця. Автограф. Маш. 2 лл., 2 арк.

38. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-249. Інститут археології АН УРСР (Смирнов С.В., Вчений секретар, невідома особа). Листи до Цинкаловського О. щодо пересилки з м. Києва до м. Кракова рукопису праці фондоутворювача «Стара Волинь і Волинське Полісся». 1973. Київ. Маш. Автограф. 2 лл., 2 арк.

39. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. Фонд рукописів. Ф. 237. Цинкаловський О. Цнк-250. Лондонський університет, Інститут археології, факультет доісторичної європейської археології, проф. Дж. Іванс. Лист до Цинкаловського О. стосовно археологічних розкопок на Волині. 1962, травня, 11. Лондон. Мова англійська, польська. Маш. 1 л., 1 арк.